

Za poduk in kratek čas.

Škofija in nadduhovnija Ptujška.

(Dalje.)

II. Nadduhovnija Ptujška.

Iz poprej navedene listine, s katero je celo mesto Ptuj prišlo v last Solnograškim nadškofom, razvidimo, da so v gornjem delu mesta začeli l. 890. zidati novo cerkev. Pa ovo hišo božjo razdajali so brezdvomno divji Madjari, ki so kmalu potem na Štajarsko prirazbijali.

V desetem veku si je mesto Ptuj v vsakem oziru precej opomoglo, zlasti so Solnograški nadškofje za razvoj krščanstva in za omiko v naših krajih veliko storili, a vsak napredek oviral je siten sosed Madjar, ki mestu ni privoščil miru, ampak ga je vedno nadlegoval. Že l. 1041. prihrul je z veliko trumo pred Ptuj ter ga je začel z vso silo oblegati. Najbrž bi mesto bilo že takrat Madjarom v oblast prišlo, pa še o pravem času je pridirjal mejni grof Gotfrid ter je sovražnike pred mestnim ozidjem v Budini premagal in kar jih ni padlo, proti vzhodu odpodil. V tem času je bil postavljen ovi visoki stolp, ki še dendenes kot nema priča iz sive starodavnosti tik mestne cerkve stoji, da bi na njem straža noč in den pazila, se li sovražnik zopet bliža. Prišel je sicer že večkrat, a le v manjših trumah, ki pa se močno utrjenega mesta niso mogle polastiti. Pa ko so l. 1052. v obilnem številu zopet prirazbijali, se mesto ni moglo ubraniti, ampak je prišlo v last krutim Madjarom. Blizo 100 let je potem mesto z okolico zdihovalo pod oblastjo teh divjakov. Še le nadškofu Konradu (1120—1147) se je, — najbrž l. 1135. posrečilo, skleniti z Madjari mir, ki je za mesto in okolico bil precej ugoden. Ta nadškof je dal mesto še bolj utrditi in nov grad sozidati. Po okolici so nastale vesi, obljudene s pridnimi slovenskimi poljedelci in ves kraj, poprej zapuščen — dobil je v kratkem času celo drugo obličje.

V tej dobi ima se iskati tudi početek sedanje farne cerkve in nadduhovnije v Ptuj.

Farna cerkev sv. Jurija je ena največjih in najlepših v celi okolici, zato jo slovensko ljudstvo po vsej pravici imenuje jo: velika cerkev. Meri od prednjega altarja do praga velikih vrat 53 metrov, na široko pa od kapele sv. Frančiška Ksav. do kapele sv. Dizma 37 metrov.

Sim. Povoden in po njem drugi trdijo, da je prvi ustanovnik sedanje cerkve sv. Jurija v Ptuj bil l. 785. nadškof Arnon, nadškof Lui-pram pa da jo je proti vzhodu podaljšal in l. 846. posvetil. Zahodni del in stranski ladiji bili bi po njegovem mnenju iz l. 1312, kapele

pa iz osemnajstega veka. Ali ako si človek natančneje ogleda stavbo in ozir vzeme na slog posameznih delov cerkve, mora o sostanku cerkve soditi vse drugače.

Od Arnonove in Lui-pramove cerkve zdaj ni drugega, nego le temelj ali podzidje, ki nosi tridelno ladijo ali osredje cerkve. Ovo osredje s povišano srednjo ladijo in nizkima pokrajnima ladijama, s stebri ali stolpi, spojenimi z loki, je izrečno romanskega sloga in ima toraj početek svoj v 11. ali 12. veku.

Z ozirom na zgodovino Ptujškega mesta smemo trditi, da je ova romanska cerkev bila postavljena za nadškofa Konrada po letu 1135. Prvotna cerkev je bila primeroma kratka in je imela bolj nizko srednjo ladijo, katera je svetlobo dobivala skoz podolgasta, s polkrožnim lokom pokrita okna, kakor se lahko še dendenes pod streho stranskih ladij opazujejo. Vse tri ladije imele so ravni strop iz lesa ter so se proti vzhodu končale s polkrožnimi apsidami. To obliko ohranila je cerkev do 15. veka in še le takrat je bila povečana in obokana.*

(Dalje prih.)

Smešnica 28. Mlad učitelj prišel je v društvo prav zgovornih gospodičin. Ker je le malo govoril, vpraša ga neka gospica, čemu je tako tih. „Gospica“, odgovori ji učitelj, „kjer je toliko glasnikov, mora biti tudi kak tihnik“.

Razne stvari.

(Sv. birma.) Mil. knezoškof iz Celovca, dr. Jos. Kahn, so delili v nedeljo, dne 7. julija v stolni cerkvi v Mariboru zakrament sv. birme in jih ga je prejelo 190 dečkov in 191 deklet. Mil. gospod so ostali potem v Mariboru ter so se dnes po mašniškem prosvečenju še le odpe-ljali v Celovec.

(Slov. paralelka.) V soboto dne 13. julija bode na c. kr. gimnaziji v Mariboru zapisovanje učencev za 1. razred. Mi še enkrat opomenimo slov. stariše na to, naj dajo svojega otroka vpisati v slov. oddelek, kajti ležje mu bode shajati vsaj za prvo.

(Imenovanje.) G. Karol baron Myrbach, kedaj pri c. kr. okr. glavarstvu v Mariboru, nazadnje pa v notranjem ministerstvu na Dunaji, je postal c. kr. okr. glavar na Koroškem.

(Dirkalno društvo.) Vis. c. kr. ministerstvo poljedelstva je darovalo na prošnjo okrajnega zastopa v Ljutomeru tamošnjemu dirkalnemu društvu svoto 200 gld. za dirko z domačimi konji na Cvenu. Cvensko dirkališče stoji od zdaj konjerejcem na razpolago za vaje.

(Obžaljevanje.) V „Popotniku“ bere se to-le: „G. prepsednik, nadučitelj Rakuša, obžaljuje, da „Slov. Gosp.“, kojemu so pač tudi

*) Der Kirchenschmuck, 1884, str. 127—132.

učitelji odprli mnoga vrata, prinaša v svojih predalih vesti o učiteljstvu, koje vsemu stanu vtegnejo zelo na kvar biti, med tem, ko v jednakih slučajih o svojih ljudéh molči, kakor zid". Gledé tega prepusti „Slov. Gosp.“ lahke vesti sodbo svojim bralcem, obžaljuje pa to in enako natolcevanje.

(Primicije.) Letos posvečeni gospodje bodo svoje nove meše obhajali: dne 12. julija: g. Franc Hurt v Mariboru v cerkvi sv. Alojzija; 14. julija: gg. Peter Zdravec pri Mariji Snežni, Jože Zagajšak pri sv. Martinu pod Vurbergom; 21. julija: gg. Jože Cerjak v Podsredjo, Jože Gunčer v Slov. Bistrici, Fr. Janežič v Kapelah pri Brežicah, Fr. Ogrizek pri Sv. Križi poleg Slatine, Alojzij Urban v Vuhredu; 28. julija: g. Štefan Pivec v Laporji; 4. avgusta: gg. J. Bogataj v Stariloki, Martin Medved v Cirkovcah, Janez Munda v Ormoži, Janez Rotnar v Lembahu; 11. avgusta: g. Anton Veternik pri sv. Jožefu v Celji in 18. avgusta: gg. Alojzij Šuta pri sv. Bolfanku v slovenskih gorica, Fr. Valenko pri sv. Marjeti niže Ptuja.

(„Svoji k svojim.“) vesela igra v enem dejanji, katero je spisal g. dr. J. Vošnjak za Vodnikovo slavnost, izšla je v tisku in prodaja se po vseh knjigarnah po 30 kr. izvod. Ker je igra pisana v pravem narodnem duhu in tudi dovršena v obliki, bode gotovo našla mnogo čitateljev. Posebno še nanjo opozarjamo one čitalnice, katere tudi dramatiko gojé, ker igra ne zahteva nobenih posebnih dekoracij in se lahko igra tudi brez Vodnikove apoteoze, katera je dodana bila le za Vodnikovo slavnost.

(Učiteljske spremembe.) G. A. Eberl, učitelj pri Veliki nedelji, pride v Št. Jarnej pri Poličanah in na njegovo mesto gre ondašnji učitelj g. K. Mejovšek. G. J. Kranjc, podučitelj pri sv. Benediktu v slov. gor., pride na enako mesto k sv. Ani na Kremberku.

(Novi zvonovi.) V Šentilji pri Velenji dobili so 3 nove zvonove. Vlil jih je Albert Samassa v Ljubljani. Na praznik sv. apostolov Petra in Pavla so jih slovesno v zvonik obešali. Mil. g. ravnatelj Ogradi je pri tej svečanosti imel ginljiv nagovor in je slovesno Božjo službo opravljaj. Zvonovi so lepi ter prav krasno pojejo.

(Judov) živi po svetu 6,300.000, teh je v Evropi 5,400.000. Za Rusijo ima naše cesarstvo največ judov, v celem 1,644.000. Menimo, da nam nihče ne zavida te sreče.

(Nečloveška mati.) Pretečeno soboto je vrgla neka ženska iz sosednje Hrvatske svojo triletno deklico na Lenti pri Ormoži v Dravo. Otroka so sicer hitro iz vode potegnili, vendar pa je že bilo mrtvo. Brežčutno mater so prijeli ali njej se vidi, da ni pri zdravi pameti.

(Duh. spremembe.) Č. g. Jak. Marzidovšek, c. kr. vojaški kapelan v Zadru, pride

na enako mesto v Gorico in č. g. Fr. Danko, c. kr. vojaški kapelan v Mariboru, gre v Celovec.

Listič uredništva. Gg. pri O.: Pri nas je bila tista opazka-tihotapica, kaj pa, če je pri Vas dostavek ves šepav? — G. J. Š. v S.: To se izgodi v denšnjem številu. — G. K. L. na M.: G. M. ne pozna predalov v „našem koši“, za to greši in torej ne iz hudobije.

Loterijne številke:

V Gradcu 6. julija 1889:	45, 85, 15, 50, 65
Na Dunaju „ „	32, 66, 27, 58, 75

Poslano.

Na poslano od zavarovalne banke „Slavija“ v „Slov. Gosp.“ štv. 26, od dne 27. jun. 1889 sem prisiljen odgovoriti, da ni resnica, da mi je imenovana banka agencijo, zaradi nezanesljivosti v denarnem oziru, bila odvzela, marveč agencija se mi je odvzela, ker se nisem pustil spraviti v koš g. Hribarja, denar pa sem s krvavimi žulji po hribih zaslužil, in mi ga izplačati niso hoteli.

Omenim samo še, da reč še dokončana ni, in da tožim omenjeno banko zaradi žaljenja časti.
Miha Ferján.

Naznanilo.

Vsled odloka vis. štajarskega dež. odbora od 22. junija, štv. 10.229 imenovan distriktnim zdravnikom za sanitetno okrožje Vojniško se usojam pri svojem odhodu zahvaliti za mi skazano zaupanje in prosim dobrega spomina.

V Ormoži. **Dr. Ant. Žižek.**

Glavno zastopništvo v Gradci
ogersko-francoskega zavarovalnega društva
(franco-hongroise)

s poroštenim zakladom čez

8 milijonov goldinarjev

zavaruje pridelke njiv in travnikov v škedenji ali kopah proti ognju
po najcenejših premijah.

Vsakovrstna škoda se naglo in točno plačuje.

Ponudbe prejema in več pové glavno zastopništvo in zastop v vseh večih krajih. 1-2

Prostovoljno se prodá

restavracija „zum Hüntenmann“, katera je pri Graški ulici v Gaberji blizu Celja poleg tovarne hšt. 14 z gospodarskim poslopijem in njivami pod ugodnimi pogoji. Več pové gospod **Andrej Perc** v Gaberji hšt. 7. 2-3